

Forfatter: Goldschmidt, M. A.

Titel: Udrag fra Hjemløs

Citation: Goldschmidt, M. A.: "Hjemløs", i Goldschmidt, M. A.: *Hjemløs*, udg. af Mogens Brøndsted ; Harald Jørgensen , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1999, s. 418. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-goldschmidt04-shoot-idm140467278135680/facsimile.pdf> (tilgået 23. april 2024)

Anvendt udgave: Hjemløs

- *Cavaignac*: den franske general Louis C. (1802-57), hvem det som krigsminister efter februarrevolutionen påhvilede at nedkæmpe arbejderopstanden i Paris. Junkampen er skildret i NS 1848 III 185ff. (optrykt i *Blandede Skrifter* III 72ff).
- 198 *Athene, Henskerinde (...)*: fra Aischylos' (524-456 f.Kr.) *Eumeniderne*, overs. af P. O. Brøndsted vers 226ff. (udg. af N.V. Dorph 1844).
- 201 *øver Lillebelt*: sml. I s. 218. Om gensystematikken i 3. del sml. nærværende udgaves efterskrift II s. 340. En første udformning af kompositionen ses i *Dagh.* 25/7 1855 (I 380). – *derhos*: desuden. – *Creditorer*: formentlig lapsus for »Debitorer».
- 202 *liden Gunver*: fra romancen »Liden Gunver vandrer som helst i Qvel» i Johannes Ewalds syngestykke *Fiskerne* (1779). – *Mendozas Svigerfader*: Mocatta, sml. II s. 59.
- 203 *hans Søster*: Isabella. – *ved S. Onofrio*: se n.t. II s. 56. – *Børneballet*: I s. 30. – *Føjtelser*: løfter om noget vidunderligt. – *i Gejff*: II s. 126. – *Kjøbmanden*: I s. 168, 555. – *Dunkichen*: den nordfranske havneby Dunkerque.
- 204 *i Ermelund*: I s. 554. – *Havde Gud ikke (...)*: se n.t. I s. 554 – *Terne*: tjenestepige. – *Det er ikke Alt Guld (...)*: opr. latinsk ordspog: Non omne quod nitet aurum est. G. Chaucer (1328-1400) hentyder til det i *Charones Yemannes Tale*.
- 205 *Tilforladelighed*: pålidelighed. – *Johannis Evangelium*: »hgesom jeg sagde til Jøderne: Hvor jeg gaar hen, kunne I ikke komme, siger jeg Eder nu» (13, 33, NT 1902).
- 206 *hos Kongen*: I s. 427ff. – *Paulsen*: I s. 231. – *Centralskolen*: militærakademi. – *Justitsraad*: se ovf., note A. – *kauscher*: jiddisch, ren, ægte, god, antagelig.
- 207 *ere (jo) hjemme*: måske: er tilgængelige. – *Salomo havde lært (...)*: en udbredt jødisk og muhamedansk legende (L. Ginzberg: *The Legends of the Jews* 1909-38, registerbd. s. 448).
- 208 *Jægermester(finde)*: se ovf., note A. – *blive Ridder (...)* *Baand*: få prygl (elefant- og storkorridderne kaldtes riddere af hhv. det blå og det hvide bånd). – *Rasmus (...)* *Jesper*: efter Erasmus og Jesper Rådefoged i Holbergs komedie *Erasmus Montanus*. – *prefecto*: lat., sandelig (udtrykket lånt hos Holberg).
- 209 *Selv var jeg skudt (...)*: fra Chr. Winthers digt »En Ven» (1840).
- 210 *skyder Dig Huen af Hovedet*: sml. Rossolanis taktik II s. 152.
- 211 *Pigen fra Veilaa Mølle*: I s. 238. – *ud i Haven*: I s. 219.
- 212 *Um gut tranchiren (...)* *haben*: For at kunne skære godt for må man for det første være af adel og for det andet have mod. Tysk mund-

- held, sml. Hans v. Fleming: *Der vollkommene Teutsche Soldat* 1726 s. 29. – *Manage*: fr., et kortspil (eg. gæftermål). – *Gudinden*: Nemesis. Sml. om skæbnespillet *Båndsted* GF 157. – *Eumeniderne(s)*: Erinyerne, skæbnegudinder, som oldtidens grækere søgte at forsones ved ofringer.
- 213 *skuffe*: bedrage. – *sin Kone*: den tidligere fru Vandamme (I s. 562). – *at vi vare gifte*: II s. 17. – *Gæert Westphaler*: i Holbergs komedie af samme navn en barber, som ustandselg taler om sin rejse til Kiel. – *Schwytz*: kanton i Schweiz.
- 214 *Slagen*: sml. II s. 154. – *at gøre Lykke*: I s. 158, 278.
- 215 *Franklin*: amerikaneren Benjamin F. (1706-90), der havde held med sig både som fysiker og statsmand. – *commis voyageur*: fr., handelsrejsende. – *strække Gaver*: nedlægge våbnene. – *Marnospaladser*: I s. 532. – *Michelet*: den franske historiker Jules M. (1798-1874) har skrevet om kvinden i skrifterne *De la Femme* og *La Femme*.
- 216 *Skuffelser*: illusioner. – *og dem er der endnu (...)*: fra Chr. Winthers digt «Henrik og Else» (1828), hvor talen er om trofaste danske piger. – *Ladegaarden*: Københavns fattiggård.
- 217 *Chambertin*: se n.t. I s. 353. – *Ben Jonsons Ond*: udtalelsen skyldes dog kritikeren John Dennis (1657-1734) og er gengivet i *The Gentleman's Magazine* 1781 s. 324. – *Kjeldermand*: se n.t. I s. 384. – *Tannhauser*: sagnomspunden tysk minnesanger fra 13. årh., emne for Wagners opera (1845). – *Venusbjerg*: fristelsernes sted.
- 218 *Physiognomier*: Goldschmidt var stærkt optaget af fysiognomik og skrev i anledning af Sophus Schacks *Physiognomiske Studier* (1858) en længere afhandling i NS 1858 III 19ff. (også i særtryk).
- 219 *mere Menneske*: sml. slutningen af «Fra Paris» (*Udv. Skr.* I 478).
- 220 *Metal of Leer*: kilden ikke identificeret. – *Antæus*: græsk sagnhelt, søn af jordgudinden Gaia og havguden Poseidon, kæmpede bl.a. med Herakles, men kunne ikke besejres, så længe han berørte jorden. – *Birgitte*: I s. 421, 564. – *Penge*: I s. 564.
- 221 *Proces*: smst. – *Bagger*: I s. 110, 478, II s. 237. – *paa Colosseums Ruin*: II s. 24. – *tidligere havde sagt*: I s. 527, II s. 91. – *Hannibal(s)*: se n.t. II s. 165. – *Scipio(s)*: se n.t. II s. 54. – *paa Bjergene*: II s. 165.
- 222 *Justitsraad Rood*: I s. 352, 472.
- 223 *Hvo sig selv (...)*: Matt. 23, 12 og Luk. 14, 11.
- 224 *vedblevet at være Minister*: Martsministeriet afløstes i november 1848 af et nyt. – *Flødebønde*: mælkemand. – *capuansk*: fra byen Capua lidt nord for Napoli. – *Hasdrubal*: bror til Hannibal (se n.t. II s. 165). Under et forsøg på at komme denne til undsætning faldt han i sla-